

SIMONE DAVIES

MONTESSORI- TIPEGŐ

KULCS A VILÁG
ÖNÁLLÓ FELFEDEZÉSÉHEZ

Open Books

NÉZZÜNK MÁSKÉNT A TIPEGŐKRE

A tipegőket félreértjük. Azt gondoljuk, hogy nehéz velük bánni. Nem túl sok példát látunk arra, hogyan forduljunk feléjük szeretettel, türelemmel és támogatón.

A kicsik ebben a korban kezdenek járni és felfedezni a világot, és nemcsak szűkös a szókészletük, hanem még az impulzuskontrolljuk sem túl erős. Nem könnyű nekik egy kávézóban vagy étteremben nyugodtan ülniük. Amint nyitott teret látnak, futni kezdenek, hisztiznek – gyakran a legkellemetlenebb időpontokban és módokon –, és mindenhez hozzányúlnak, ami csak felkelti az érdeklődésüket.

Ezért illetik őket a „rettenetes kétéves” kifejezéssel. Nem fogadnak szót. Mindent szétdobálnak. Nem alszanak/esznek/vécéznek.

Amikor a gyerekeim kicsik voltak, nem éreztem helyesnek, hogy az együttműködésüket fenyegetéssel, megvesztegetéssel, büntetéssel csikarjam ki – miközben alig-alig találtam alternatívákat.

Amikor az első gyermekem pici volt, felfigyeltem egy rádióműsorra. Egy meghívott vendég arról beszélt, hogy milyen negatív hatással van a gyermekekre, ha a szülők szobafogsággal büntetnek, mert ezzel éppen akkor idegenítik el a gyermekeket, amikor támogatásra van szükségük, és ahelyett, hogy megtanítanák nekik a helyes cselekvést, inkább neheztelést ébresztenek bennük a felnőttek iránt. Figyelmesen hallgattam a vendéget, hátha elmondja majd, mit kellene tenniük a szülőknek, de a beszélgetés ezen a ponton véget ért. Azóta küldetésemnek tekintem, hogy magam találjam meg a választ.

Első gyermekes szülőként léptem be először egy Montessori-iskola kapuján, és azonnal beleszerettem. A környezet nagyon gondosan megtervezett és hívogató volt, és mindegyik tanár közvetlenül és tisztelettel beszélt a gyermekünkhöz (és hozzánk is). Feliratkoztunk a várólistára, és elkezdtünk járni a szülő-tipegő kurzusra.

Nagyon sokat tanultam ezeken az alkalmakon a Montessori-féle megközelítésről és a bölcsis korosztályról, vagyis a tipegőkről, akik valósággal kivirágoznak a számukra kihívásokkal teli környezetben. Megértést szeretnének, miközben szivacsként szívják magukba az őket körülvevő világ jelenségeit. Ráébredtem, hogy könnyen tudok kapcsolatot kialakítani velük – megértem a nézőpontjukat, és a mód, ahogy tanulnak, lenyűgöz. Nagy örömmel kezdtem Ferne van Zyl asszisztensként dolgozni.

2004-ben elvégeztem az Association Montessori Internationale tréningjét, és amikor az élet Sydney-ből Amszterdamba sodort, meglepett, hogy ott nem voltak Montessori szülő-gyermek kurzusok. Úgyhogy gyorsan elindítottam a saját iskolámat Jacaranda Tree Montessori néven. Szülő-gyermek kurzusokat vezetek, segíték a családoknak abban, hogy új szemmel tekintsenek a tipegőkre, és hogy a Montessori-féle megközelítést integrálni tudják saját otthonukba.

Továbbra is imádom tanulni attól a mintegy ezer kisgyerektől és a szüleitől, akik az évek során kurzusaimat látogatták. Részt vettem egy Pozitív nevelés tanári tréningben, és egy Erőszakmentes kommunikáció tanfolyamon. Továbbra is rengeteg könyvet és számtalan tanulmányt olvasok, tanárokkal és szülőkkel beszélgetek, rádióműsorokat és podcastokat (hang- és videóanyagokat) hallgatok. És sokat tanultam saját gyermekeimtől is, akik tipegőkből mára tinédzserekké cseperedtek.

Szeretném megosztani az olvasókkal mindazt, ami tanultam. Szeretném Montessori bölcsességét érthető, egyszerű nyelvre lefordítani, hogy az otthonában mindenki könnyen alkalmazhassa. Ezzel a könyvvel ön is tett egy lépést azon az úton, melynek végén új módon lehet majd együtt a kisgyermekével, akár Montessori-iskolába jár majd később, akár nem.

Meglesznek az eszközei ahhoz, hogy együtt dolgozzon gyermekével, hogy vezesse őt, támogassa, különösen olyankor, amikor nehézségekkel szembesül. Meg fogja tanulni, hogyan rendezze be a lakását ahhoz, hogy véget vessen a káoszknak, és nyugalmat hozzon a család életébe. Látni fogja, hogyan teremtsen „igen” teret a gyermeke számára, ahol ő szabadon szentelheti magát a felfedezésnek. Ön pedig látni fogja, hogyan teremtsen teret otthonában a tipegőkre szabott Montessori-tevékenységekhez.

Ez nem egyetlen nap alatt megy majd végbe. De önnek nem egy Montessori-csoporttermet kell lemásolnia. Elkezdheti apránként – a meglévő dolgokkal indítva, elpakolva a játékok egy részét, hogy később válogatni tudja azokat, és a gyermeket a szó szoros értelmében valóban megfigyelve, amint saját érdeklődését követi –, és fokozatosan azon kapja majd magát, egyre több és több Montessori-gondolatot valósít meg otthonában és mindennapi életében.

Azt remélem, hogy meg tudom mutatni, van egy másik, békésebb módja a tipegővel való együttlétnek. Segíteni szeretnék, hogy elvethesse a magokat ahhoz, hogy kíváncsi és felelős emberi lényé fejlődhessen a gyermeke. Szeretném, ha olyan kapcsolatot tudna kiépíteni vele, amelyre az évek során folyamatosan építhet majd. És szeretném dr. Montessori filozófiáját a mindennapi életünk részévé tenni.

Itt az ideje megtanulnunk, hogyan lássuk a dolgokat a tipegő szemével.

MIÉRT SZERETEM A TIPEGŐKET?

A legtöbb Montessori-tanárnak megvan a maga kedvenc korosztálya. Nekem a tipegő barátaim a kedvenceim. Az embereket gyakran zavarba ejti a választásom, mert velük általában több a feladat, indulatvezéltek, és nem mindig hallgatnak a szóra.

Én azonban szeretnék más képet festeni róluk.

A tipegők az adott pillanatban élnek. Velük egy séta is igazi örömforrás lehet. Miközben mi a tennivalóinkat vesszük számba, mérlegeljük, hogy a sok-sok feladatot hogyan végezzük el, és azon gondolkodunk például, hogy mi legyen a vacsora stb., ők folyamatosan a jelenben élnek, és észreveszik még a járda repedéséből kinövő fűcsomót is.

Ha elég időt töltünk a társaságukban, megmutatják nekünk, hogyan legyünk jelen. Ők az *itt és mostra* koncentrálnak.

Könnyedén tanulnak új dolgokat. Dr. Montessori megfigyelte, hogy a hat év alatti gyermekek mindenre nyitottak, olyan könnyedén szívják magukba az új ismereteket, mint szivacs a vizet. Ő erre az állapotról a befogadó elme névvel hivatkozott.

Az egyéves gyermeknek nem kell nyelvtant vagy mondaszerkezetet tanítanunk. Hároméves korára már lenyűgöző lesz a szókészlete, és azt is tudja, hogyan alkosson egyszerű mondatokat (és néhányuk összetetteket is). Összehasonlítva a felnőttkori nyelvtanulással – ami rengeteg munkát és erőfeszítést igényel –, óriási a különbség.

A tipegők roppant képességekkel bírnak. Gyakran egészen addig nem vagyunk tudatában, milyen sok képességük van már ebben a fiatal életkorban, amíg a saját gyermekünk személyében nem szembesülünk vele. Másfél éves koruk környékén képesek nagyon hamar rájönni például arra, hogy a nagymamához megyünk, pusztán abból, hogy felismerik az út során látott dolgokat. Vagy amikor felismerik az elefántot egy könyvben, szaladnak, hogy odahozzák a játék elefántjukat.

Amikor az otthonunkat úgy alakítjuk át, hogy az kisgyermekünknek jobban kézre álljon, ők lelkesen, nagy tettvággyal és örömmel vetik bele magukat a feladatok elvégzésébe. Feltörlik a kilocsant vizet, a kistestvérnek pelenkát hoznak, a hulladékot a szemetesbe dobják, segítenek az étel elkészítésében, és szeretnek maguk öltözködni.

Egyik alkalommal kisebb, ház körüli munka miatt szerelő érkezett hozzánk. Sosem fogom elfelejteni az arckifejezését, amikor végigkövette, hogy a lányom (aki még két éves sem volt) a szemelátára bement a szobájába, ott átöltözött, majd a nedves ruháját a szennyesstartóba tette, aztán tovább játszott. Nyilvánvaló volt a szerelő elképedése afelett, hogy a lányom milyen sok mindent tudott megadni.

A tipegők ártatlanok. Meggyőződésem, hogy nincs olyan kicsi gyerek, akiben a legkisebb rossz szándék is meg lenne. Amikor elveszik egy másik gyerek játékát, egyszerűen az munkálhat bennük, arra gondolhatnak: „Szeretnék most azzal a játékkal játszani”. Bizonyos dolgokat azért tesznek meg, hogy lássák, milyen reakciót vált ki a cselekedetük („Ledobom ezt a poharat, és megnézem, hogy reagálnak a szüleim”). Vagy lehetnek frusztráltak amiatt, hogy valami nem az ő elképzelésük szerint alakul.

De sosem rosszindulatúak, gonoszok vagy bosszúvágyók. Egyszerűen csak impulzívok, a késztetéseiket követik.

Nincs bennük neheztelés. Képzeljünk el egy tipegőt, aki szeretne még a parkban maradni, amikor pedig indulni kell. Teljesen elveszíti az önuralmát. A hiszti akár egy fél óráig is tarthat. De ha egyszer megnyugszik (olykor segítséggel), azonnal visszatér a vidám és kíváncsi önmagához – nem úgy, mint a felnőttek, akik még másnap is könnyen kelnek fel bal lábbal, és akár egész nap duzzognak.

A tipegők bámulatosan megbocsátók. Előfordul, hogy valami rosszat teszünk – elveszítjük az önuralmunkat, elfelejtünk egy nekik tett ígéretet, vagy csak türelmetlenebbek vagyunk a kelleténél. Amikor bocsánatot kérünk tőlük, példát mutatunk nekik, hogyan kell valakivel helyrehozni a dolgokat, és ők nagy valószínűséggel egy nagy öleléssel vagy kedves szavakkal fogadják ezt. Ha erre a szilárd alapra tudunk építkezni gyermekeinkkel, ők ugyanúgy gondoskodni fognak rólunk, ahogyan mi róluk.

A tipegők önazonosak. Nagyon szeretik velük együtt lenni, mert közvetlenek és őszinték. Önazonosságuk fertőző. Ami a szívükön, az a szájukon. Nem rejtegetnek semmit.

Talán mindenki számára ismerős jelenet, amikor egy velünk lévő kicsi gyerek például a buszon rámutat valakire, és hangosan azt mondja: „Annak a bácsinak nincs haja!” Mi elsüllyedünk a szégyentől, miközben a gyermekben a szégyen legcsekélyebb nyoma sincs.

Ugyanez a közvetlenség teszi őket könnyen érthetővé. Nem játszmáznak, nem palástolják indítékaikat, nem fondorkodnak.

Tudják, hogyan legyenek önmaguk. Nem kételkednek magukban. Nem ítélik meg másokon. Sokat tanulhatnak tőlük.

Megjegyzés: amikor tipegőkről beszélek, az egy- és hároméves kor közötti gyermekekre utalok.

AMIT A TIPEGŐKRŐL TUDNUNK KELL

A tipegőknek szükségük van arra, hogy nemet mondjanak. Az egyik legfontosabb fejlődési fázis, amelyen keresztül mennek, az az önmegerősítés válsága. A másfél évestől a hároméves korig terjedő időszakban a gyermekek felismerik, hogy más személyiségek, mint a szüleik, és egyre több autonómiára vágnak. Ezzel egy időben elkezdnek nemet mondani – és az „én” személyes névmást is alkalmazzák.

Ez a függetlenség irányába tartó mozgás nem könnyű. Egyik nap mindent maguk akarnak csinálni, bennünket félreállítanak, a másik nap pedig semmire nem hajlandók, teljesen ránk akarnak hagyatkozni.

A tipegőknek mozgásra van szükségük. Ahogyan egyetlen állat sem szereti, ha ketrecre zárják, úgy a kicsi gyerekek sem hajlandók sokáig egy helyben ülni. Uralni akarják a mozgást. Ha egyszer lábra álltak, akkor mászni, járni akarnak. Mihelyt elindulnak, szaladni akarnak és tárgyakat mozgatni – minél nehezebbet, annál jobb. Neve is van ennek a vágyuknak, hogy a lehető legnagyobb kihívást jelentő tárgyakat, szatyrokat, bútorokat megmozdítsák: *maximális erőfeszítés.*

Szükségük van a körülöttük lévő világ vizsgálatára és felfedezésére. A Montessori-féle megközelítés azt ajánlja, hogy ezt fogadjuk el, és úgy alakítsuk ki a teret a gyermekünk számára, hogy ezt biztonságosan tehesse. Vonjuk be őket olyan napi tevékenységeinkbe, amelyek minden érzékszervükre hatnak, és hagyjuk őket, hogy a lakáson kívüli világot is felfedezzék. Hagyjuk, hadd ássák a földet, hadd vegyék le a cipőjüket a fűben, csobbanjanak a vízbe és fussanak az esőben.

Szabadságra van szükségük. Ez a szabadság segít nekik abban, hogy kíváncsi tanulókká fejlődjenek, hogy saját örömeikre próbálják megtapasztalni a dolgokat, hogy felfedezéseket tegyenek, és hogy érezzék a saját maguk feletti kontrolljukat.

Határookra van szükségük. Ezek a határok tartják majd őket biztonságban, tanítják meg őket a többiek és a környezet tiszteletére, és segítenek nekik felelősségteljes felnőtté válni. A határok a felnőttek is segítenek abban, hogy még a határsértések előtt közbe tudjon avatkozni, megelőzve a túlságosan is jól ismert kiabálást, dühöt és hibáztatást.

A Montessori-féle megközelítés nem engedékeny és nem főnökösödik. Ehelyett megtanítja a szülőknek, hogyan legyenek a gyermekek nyugodt vezetői.

Rendre és állandóságra van szükségük. A tipegők azt szeretik, ha minden egyes napon minden pontosan ugyanúgy történik – azonos rutinok, minden a szokott helyén, és változatlan szabályok. Ez segít nekik a megértésben, a világ értelmezésében, és hogy tudják, tőlünk mit várhatnak.

Amikor a határok nem konzisztensek, folyamatosan tesztelnek minket, hogy lássák, aznap hogy döntünk. Ha azt látják, hogy megéri nyugósködni vagy hisztizni, akkor újra meg fogják próbálni. Ezt *szakaszos megerősítésnek* hívják.